

ב"ה

פרשת עקב

ואשברם לעיניכם
דברים ט, יז.

משה רבינו מאמין בעם ישראל

בסיום פרשת ברכה מספרת התורה אודות גדלותו של משה רבינו: "ולא קם נביא עוד בישראל אשר ידעו ה' פנים אל פנים, וכפי שמפרש רש"י, "שהיה לבו גס בו ומדבר אליו בכל עת שרוצה כו", וממשיך בכתוב: "לכל האותות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו", ומסיים: "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל".

ומפרש רש"י: "ולכל היד החזקה - שקבל את התורה בלוחות בידיו, ולכל המורא הגדול - נסים וגבורות שבמדבר הגדול והנורא, לעיני כל ישראל - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר [1] ואשברם לעיניכם, (ומוסיף) והסכימה דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר [2] אשר שברת (לא "ששברת", אלא "אשר שברת"), יישר כחך ששברת" (וכפי שרש"י מפרש במסכת שבת [3], ש"אשר" הוא מלשון "אישור, שאישרו ושיבחו על שבירתן").

וצריך להבין: ... הן אמת שמשה רבינו הוכרח לשבור את הלוחות, מהטעם שפירש רש"י בפרשת תשא [4]: "אמר (משה), מה פסח שהוא אחד מן המצוות, אמרה תורה [5] כל בן נכר (שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים) לא יאכל בו, התורה כולה כאן, וכל ישראל מומרים ואתננה להם" (בתמיה) - אבל מה שייך ענין זה לגדלותו של משה רבינו?!

משל למה הדבר דומה - לרופא שצריך לפעמים לנתח חולה ולקטוע לו אבר רחמנא ליצלן, אבל אף על פי כן, מובן וגם פשוט, שהעובדה שהעמיד את החולה על רגליו, ולא הוצרך לקטוע לו אבר, תחשב שבח גדול יותר לרופא!

ועל דרך זה בנמשל: משה רבינו העמיד את בני ישראל על רגליהם - על ידי זה שנתן להם את התורה שקבל בידיו ("היד החזקה"), ועשה להם ניסים וגבורות במדבר ("המורא הגדול"), ולאחרי כל זה מוסיף הכתוב עוד ענין בגדלותו של משה - ועל פי הסדר שהולכים ממדריגה למדריגה בעילוי אחר עילוי, הרי זה צריך להיות ענין נעלה יותר - שבירת הלוחות!?

ועוד מהו הדיוק "שנשאו לבו לשבור את הלוחות לעיניהם" - במה נחשבת נשיאות הלב (האומץ כו') שבפעולת השבירה "לעיני כל ישראל", לגבי עצם הפעולה דשבירת הלוחות, שכיון ש"הלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא"[6], הרי מובן בפשטות שצריך אומץ גדול ביותר כדי לשברם - הרבה יותר מאשר האומץ בהשבירה "לעיני כל ישראל"!

ובפרט שבעת חטא העגל היו בני ישראל בשפל המצב - "כי שחת עמך"[7], ועד כדי כך, שבגלל זה אמר הקב"ה למשה "לך רד"[8], היינו, שמצבם הירוד של בני ישראל פעל ירידה גם אצל משה, ואם כן, כיצד מתבטאת הנשיאות לב של משה בשבירת הלוחות "לעיניהם" דוקא?

...והביאור בזה: שבירת הלוחות - כפי שנראית בשטחיות - אינה ענין של התגלות אלקית כו', לא מהקב"ה למשה, וגם לא על ידי משה לבני ישראל, ואדרבה: ענינו של משה הוא ליתן ולגלות תורה לבני ישראל, ואילו כאן הרי הוא שובר את (הלוחות) התורה.

ואף על פי כן, מתבטאת בזה גדלותו של משה רבינו באופן מיוחד ונעלה יותר מאשר בכל פרטי הענינים שנזכרו לפני זה - "שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם":

לכאורה אינו מובן: מדוע שבר משה רבינו את הלוחות דוקא "לעיני כל ישראל"?! - הן אמת שהוצרך לשברם, כיון שלא היה יכול לתתם לבני ישראל כאשר "כולם מומרים" (כנזכר לעיל), אבל עדיין היה יכול לעשות זאת בחזרי חדרים, ולמה הוצרך לצַעַר את כל בני ישראל על ידי שבירת הלוחות "לעיניהם"?! - ומה גם שאפילו לאחרי חטא העגל לא אָבְדָה אהבת משה לבני ישראל (שלכן התפלל עבורם וכו'), ואם כן, למה ציער אותם על ידי שבירת הלוחות "לעיניהם" דוקא!?

והביאור בזה - שכאן רואים את גדלותו הנפלאה של משה רבינו, "שנשאו לבו לשבור את הלוחות לעיניהם" - שגם לאחרי חטא העגל, לא עזב משה רבינו את האמונה והאמון הבלתי מוגבל שהיה אצלו כלפי בני ישראל, בהיותו בטוח, שכאשר ישבור את הלוחות לעיניהם, שבכך הרי הוא אומר להם: ראו! ההנהגה שלכם גורמת שבירת לוחות אלוקיים רחמנא ליצלן - הרי זה בודאי יפעל עליהם תיכף ומיד לשוב בתשובה.

גדלותו היותר נעלית של משה רבינו - מתבטאת באמונה והאמון הבלתי מוגבל שרחש כלפי בני ישראל, שאפילו במעמד ומצב הכי גרוע, עד כדי כך, שזמן קצר לאחרי מתן תורה עגל ועבדוהו, היה בטוח, שכאשר רק יראה להם שהנהגתם פוגעת בנקודת היהדות ומנתקת אותם מהקב"ה חס ושלום - בודאי ישובו מיד בתשובה, וכפי שמבאר רבינו הזקן בתניא[9], שכאשר יהודי מרגיש שהוא עלול להיות נפרד חס ושלום מהקב"ה, אזי מתעוררת אצלו נקודת היהדות, וגם אם הוא עדיין רחוק ביותר מקיום התורה והמצוות ("קל שבקלים ופושעי ישראל"), מוכן הוא למסור נפשו על קידוש השם!

ואכן כך היה בפועל – שכאשר בני ישראל ראו שמשה שבר את הלוחות, נתעוררו מיד לשוב בתשובה:

לאחרי חטא העגל נאמר[10] "ויפול מן העם גו' כשלשת אלפי איש". והרי מספר החוטאים בעגל היה הרבה יותר משלושת אלפים, שהרי לא יתכן שבשביל שלושת אלפי איש ישבור משה את הלוחות, ולא יתִּנֵּם לכל חמש מאות תשעים ושבע אלף מישראל! וכנזכר לעיל מפירוש רש"י בפרשת תשא ש"כל ישראל מומרים".

ועל כן צריך לומר, שהסיבה לכך שמכל שש מאות אלף בני ישראל נפלו רק "כשלשת אלפי איש" היא - לפי שכל שאר בני ישראל שבו בתשובה מיד כששבר משה את הלוחות לעיניהם.

קטע משיחת שבת חוה"מ סוכות, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשכ"ו ע' 92

- [1] דברים ט, ז.
- [2] שמות לד, א.
- [3] פז, א.
- [4] שמות לב, יט.
- [5] שמות יב, מג. (ובפרש"י).
- [6] שמות לב, טז.
- [7] שם ז, ובפרש"י.
- [8]
- [9] פי"ד. פי"ח-ט.
- [10] שמות לב, כח.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמיה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה